

Diskurzivní strategie

ZUR522 Náboženství a religiozita v českých médiích optikou kritické
diskurzivní analýzy

Precizování osy mocenské asymetrie v ideologickém čtverci

- ▶ diskurzivní strategie výčtově
 - ▶ sjednocování – fragmentace (Thompson)
 - ▶ foregrounding – backgrounding (Fairclough)
 - ▶ legitimizace – delegitimizace (van Leeuwen, van Dijk, Wodak)
- ▶ diskurzivní strategie jako vnitřní mechanismy diskurzu, mnohoúrovňová podpora určitého sdělení
- ▶ inspirace:
 - ▶ „Diskurs, to jsou prvky nebo **taktické bloky v poli silových vztahů**; uvnitř jedné a téže strategie mohou existovat rozdíly, dokonce i rozpory; naopak mohou beze změny formy obíhat mezi protikladnými strategiemi.“ (Foucault 1999, s. 119)
 - ▶ „Variations in interpretation are not an obstacle; they are rather the fact with which one starts.“ (Culler 1981: 124)

Rozcestník k diskurzivním strategiím

	John B. Thompson	Norman Fairclough	Teun A. van Dijk	Ruth Wodak	Theo van Leeuwen	James Paul Gee	
diskurzivní strategie							
sjednocování	sjednocování (standardizace, znázornění jednoty)	identity a vztahy	My	my (referenční, nominační, perspektivizační strategie)		identity, aktivity, vztahy, souvislosti	
fragmentace	fragmentace (odlišení, vyloučení jiného)	identity a vztahy	Oni	oni (referenční, nominační, perspektivizační strategie)		identity, aktivity, vztahy, souvislosti	
foregrounding	reifikace (naturalizace, eternalizace, nominalizace a pasivizace)	foregrounding	upřednostňování našich dobrých a jejich špatných vlastností a činností	my (posilující a oslabující strategie)		zvýznamňování	
backgrounding	disimulace (přemístění, eufemizace, rétorické tropy - mertafory, metonymie, synekdochy)	backgrounding	upozaďování našich špatných a jejich dobrých vlastností)	oni (posilující a oslabující strategie)		zvýznamňování	
legitimizace	legitimizace (racionalizace, univerzalizace, narrativizace)			argumentační strategie (topoi a loci, pravidla racionální diskuze, argumentační fauly)	legitimizace (autoritou, morální, racionální, mythopoesis)	politiky, systémy vědění	Berger a Luckmann: legitimizace jako způsob vysvětlení a ospravedlnění (sociálních institucí), čtyři úrovně: slovní ponaučení; legendy, morální zásady; teorie; symbolické světy;
delegitimizace				argumentační strategie (topoi a loci, pravidla racionální diskuze, argumentační fauly)		politiky, systémy vědění	dehumanizace (Wodak), stigmatizace (Goffman), zneviditelňování a hyperviditelnost (Richardson), scapegoat, zastrašování, zesměšňování

Příklad: diskurzivní strategie

- ▶ Svatováclavské kázání 2017

<http://www.dominikduka.cz/kazaniK/svatovaclavske-kazani-2017/>

- ▶ Boj ve Vatikánu sílí. Papež se znovu zastal migrantů

<https://www.respekt.cz/denni-menu/boj-ve-vatikanu-sili-papez-se-znovu-zastal-migrantu>

- ▶ Obří růžencový řetěz kolem hranic měl ochránit Polsko před islámem. Je to invaze, tvrdí organizátoři

<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/obri-ruzencovy-retez-kolem-hranic-ma-ochranit-polsko-pred-is/r~7e1ffa8eab4911e7895f002590604f2e/>

- ▶ Vánoce po islámsku: I muslimové věří v Ježíše, Pannu Marii mají v úctě

<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-svet/362776/vanoce-po-islamsku-i-muslimove-veri-v-jezise-pannu-marii-maji-v-ucte.html>

Literatura

- ▶ Andersen, Niels Åkerstrøm. 2003. *Discursive analytical strategies: understanding Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann*. Bristol: The Policy Press.
- ▶ Baker, Paul – Ellece, Sibonia. 2011. *Key terms in discourse analysis*. New York: Continuum.
- ▶ Culler, Jonathan. 1981. *The Pursuit of Signs*. Ithaca, New York: Cornell University Press.
- ▶ Fairclough, Norman. 1995. *Media discourse*. London: Hodder Arnold.
- ▶ Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- ▶ Fowler, John. 1991. *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. London and New York: Routledge.
- ▶ Gee, James Paul. 2005. *An introduction to discourse analysis: theory and method*. New York: Routledge.
- ▶ Foucault, Michel. 2002. *Archeologie vědění*. Praha: Hermann a synové.
- ▶ Foucault, Michel. 1999. *Dějiny sexuality. I., Vůle k vědění*. Praha: Herrmann & synové.
- ▶ Mills, Sara. 1997. *Discourse*. London: Routledge.
- ▶ Richardson, John E. 2007. *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- ▶ Thompson, John B. 1990. *Ideology and modern culture: critical social theory in the era of mass communication*. Cambridge: Polity Press.
- ▶ Thompson, John B. 2004. *Média a modernita: sociální teorie médií*. Praha: Karolinum.
- ▶ van Dijk, T. A. 1991. *Racism and the Press*. London: Routledge.
- ▶ van Dijk, Teun A. 2002. „Multidisciplinary CDA: a plea for diversity“. In Wodak, Ruth – Meyer, Michael (eds.). 2002. *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage Publications, pp. 95-120.